

Gefle Montessoriskola
Valbogatan 15
803 25 Gävle

2009-09-29
1 (8)
Dnr: 2008:431

Kvalitetsgranskning av den fristående skolan Gefle Montessoriskola i Gävle

Inledning

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar ska bidra till förbättrad måluppfyllelse genom att tydliggöra behov av utveckling inom prioriterade områden, så att skolor, övriga verksamheter och huvudmän ges förutsättningar för att genomföra förbättringar. Huvudsyftet är att granska hur lärare, rektorer och huvudmän tar sitt ansvar för undervisningens kvalitet, med fokus på elevernas kunskapsresultat.

Tidigare studier visar att elever med funktionsnedsättning kan ha svårare att nå målen än andra elever. När skolproblem uppstår läggs ofta problemen på individen snarare än på skolmiljön, trots att detta strider mot skolans lagstadgade skyldighet. Vidare visar Skolinspektionens erfarenheter att det ofta finns brister i huvudmännens och skolornas arbete med att anpassa undervisningen utifrån dessa elevers förutsättningar och behov.

Skolinspektionen har därför valt att genomföra en kvalitetsgranskning med inriktning mot kommunens och skolornas insatser för att elever med funktionsnedsättning ska få en likvärdig utbildning med god kvalitet. Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/kvalitetsgranskning).

Det övergripande syftet med granskningen är att bidra till förbättring och ökad måluppfyllelse genom att undersöka hur väl verksamheten fungerar i förhållande till de nationella målen, uppmärksamma huvudmän och skolor på områden i behov av insatser, sprida granskningens resultat och ligga till grund för förslag om eventuella åtgärder.

Skolinspektionen har avgränsat kvalitetsgranskningen till att gälla förhållandena kring synnedsättning, hörselnedsättning och rörelsehinder. Vidare har Skolinspektionen gjort följande avgränsningar av de kategorier som avses. Synnedsättning avser elever som är beroende av förstoringshjälpmedel (utöver glasögon), ljudstöd, syntetiskt tal eller punktskrift. Hörselnedsättning avser elever som är beroende av tekniska hörselhjälpmedel. Rörelsehinder avser elever som är rullstolsburna.

Granskningen har omfattat nio kommuner och totalt 24 grundskolor, varav fem fristående skolor. Urval av skolor grundar sig på i vilka skolor elever med synnedsättning, hörselnedsättning och rörelsehinder finns.

Resultatet av kvalitetsgranskningen redovisas dels i en sammanfattande rapport, dels i rapporter/beslut med bedömningar för varje granskad huvudman där Skolinspektionen tar ställning till om huvudmannen uppfyller skolförfattningarnas krav och med vilken kvalitet undervisningen bedrivs. I de fall behov av åtgärder framkommit, ansvarar huvudmannen för att åtgärder vidtas som syftar till förbättring.

Frågor om skolsituationen för elever med funktionsnedsättning har ställts till ansvarig huvudman och till ansvariga på skolnivå samt till elever och vårdnadshavare.

Skolinspektionen har granskat delar av verksamheten i och besökt Gefle Montessoriskola den 10 – 11 mars 2009. Underlaget för Skolinspektionens bedömningar av huvudmannens ansvarstagande är dels dokument från huvudmannen och skolan, dels den information som inspektörerna samlat in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. I Gefle Montessoriskola genomfördes intervjuer med representanter för huvudmannen, skolledningen, lärare, representanter för skolans elevvårdsteam, elever och föräldrar. Företrädare för huvudmannen och skolan har beretts möjlighet att saksgranska vad som framkommit vid granskningen.

Fråge-/granskningsområden

Kvalitetsgranskningen har inriktats på nio framgångsfaktorer som Skolinspektionen bedömer vara betydelsefulla för likvärdig utbildning för elever med funktionsnedsättning.

Huvudmannens och skolans övergripande strategier och riktlinjer

Huvudmannen och skolan har en tydlig policy för att möta elever med funktionsnedsättning och där alla elever ges förutsättningar för en likvärdig utbildning. Skolorna anpassas efter elevers individuella behov.

Huvudmannens och skolans framförhållning

Huvudmannen och skolan har en god framförhållning i sin planering vid mottagande av nya elever med funktionsnedsättning.

Huvudmannens och skolans stöd till verksamheter/personal

Huvudmannen och skolan har en väl fungerande elevhälsa med kompetens inom olika funktionsnedsättningar. Det finns en god samverkan mellan andra externa aktörer exempelvis landstinget och Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Huvudmannens resursfördelningssystem

Huvudmannens resursfördelningssystem fungerar flexibelt och tar hänsyn till elever med funktionsnedsättning.

Personalens bemötande samt arbetet med normer och värden

Personalen tillrättalägger miljön och tar hänsyn till elevers behov, önskemål och synpunkter samt arbetar för att inkludera samtliga elever. Skolan kan erbjuda eleverna en trygg miljö som är inriktad mot lärande och att det bedrivs ett fungerande arbete med att förebygga och förhindra kränkande behandling, trakasserier och diskriminerande behandling mellan elever och mellan vuxna och elever.

Personalens kompetens inom området

Den personal som undervisar elever med funktionsnedsättning har pedagogisk utbildning för de ämnen de undervisar i och har kunskaper om funktionsnedsättningens påverkan på inlärning.

Anpassningar i lärandemiljön grundade på individens behov

Skolans lärandemiljö är anpassad utifrån elevernas behov och att personalen erbjuder flexibla arbetssätt och arbetsformer anpassade efter alla elevers individuella behov.

Elevers deltagande i klassen/skolan

Personalen har god framförhållning i sin planering av verksamheten och tar hänsyn till alla elevers förutsättningar att kunna delta i alla aktiviteter.

Elevers delaktighet vid utformning av anpassningar

Elever med funktionsnedsättning ges möjlighet att påverka val av tekniska hjälpmedel, anpassade läromedel samt anpassningar i lokaler.

Beskrivning av skolan

Skolverket godkände Gefle Montessoriskola i Gävle kommun som en fristående grundskola för årskurserna 1 – 6 genom beslut den 23 november 1999. Skolan har även fått tillstånd för en fristående förskoleklass 15 februari 2000. Verksamheten startade läsåret 2000/01. Skolans profil är montessoripedagogik.

Huvudman för skolan är Gefle Montessoriskolas ekonomiska förening.

Skolan ligger på samma skolgård som den kommunala Montessoriskolan Nynässkolan.

Skolan har totalt 129 elever från förskoleklass till och med årskurs 6. Eleverna är organiserade i fyra åldersblandade klasser.

Skolinspektionens iakttagelser**Skolans övergripande strategier och riktlinjer**

Gefle Montessoriskola är öppen för alla elever som har rätt till utbildning inom grundskolan. Skolan genomsyras av en samsyn om att erbjuda "en skola för alla" utifrån en inkluderande grundsyn.

Skolans framförhållning

Kvalitetsgranskningen visar att Gefle Montessoriskola har tydliga, genomtänkta och fungerande rutiner för övergången förskola – förskoleklass – skola. Rutinerna finns dokumenterade i skolans "Plan för övergång från förskolan till Gefle Montessoriskola".

För elever med funktionsnedsättning kan, utöver den ordinarie inskolningsplanen, ytterligare besök och möten tillkomma. Arbetet kännetecknas av en god samverkan där olika kunskaper och kompetenser tas tillvara. Samarbetet gäller såväl anpassning av lokaler, olika former av hjälpmedel, eventuellt behov av elevassistent, information kring aktuell funktionsnedsättning och dess pedagogiska konsekvenser för berörda elevers inlärningsituation. I arbetet har såväl föräldrar och berörd förskolepersonal som klasslärare, eventuella elevassistenter, representanter för skolans elevvårdsteam, rektor samt externa aktörer såsom representanter Landstingets habiliteringsverksamhet involverats. Skolinspektionen bedömer att Gefle Montessoriskola som helhet har en väl fungerande framförhållning och samverkan inför mottagande av elever med funktionsnedsättning.

Skolans stöd till verksamheter/personal

I Gävle kommun finns inom Barn- och utbildningsnämndens ansvarsområde olika former av personellt stöd att tillgå för såväl kommunala som för fristående skolor. I förvaltningens så kallade Stödverksamheter ingår bl.a. Elevstödet. Där finns specialpedagoger med särskild kompetens för elever med hörselnedsättning, synnedsättning och rörelsenedsättning. Vidare finns personer med särskilt ansvar för IKT-stöd (Information - Kommunikation - Teknik) samt talpedagoger, psykologer och kuratorer. Granskningen visar att Gefle Montessoriskola präglas av en tydlig vilja när det gäller att ta vara på den kompetens och de resurser som externa aktörer kan bidra med som stöd i arbetet med att skapa en god studiesituation för elever med funktionsnedsättningar. Skolan samarbetar vid behov med såväl kommunens Elevstöd som med Landstingets habiliteringsverksamhet. Representanter för dessa verksamheter bidrar konkret och konsultativt för att anpassa skolsituationen för berörda elever. Vid behov tar skolan även kontakt med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) för fortbildningsinsatser och/eller rådgivning. Skolan har en väl fungerande intern samverkan som syftar till att skapa en god studiesituation för elever med funktionsnedsättningar. Utifrån en inkluderande grundsyn arbetar personalen kontinuerligt med att stödja varandra i detta avseende.

Skolinspektionen konstaterar således att huvudmannen för Gefle Montessoriskola har funktionella system för att bidra med olika former av stöd till den personal som arbetar med elever med funktionsnedsättningar.

Resursfördelningssystem

Gefle Montessoriskola tilldelas ekonomiska resurser utifrån samma resursfördelningssystem som gäller för den kommunala grundskolan. Gävle kommuns ekonomiska resursfördelningssystem för grundskolan är flerdelat. Grunden är ett generellt elevbidrag som är viktat utifrån ett antal variabler. Utöver det generella elevbidraget finns resurser som tilldelas utifrån olika former av ansökningsförfarande. Här finns en så kallad medicinsk pott ämnad till barn/elever med olika former av funktionsnedsättningar samt medel riktade för barn/elever med grava funktionsnedsättningar inom förskolan och skolan (personkrets LSS). Dessutom finns medel för handikappanpassning av skolorna.

Gefle Montessoriskola har utöver elevbidrag tilldelats medel från flera av ovan nämnda anslag. Rektorn uttrycker att de ekonomiska resurserna är tillräckliga för att möta de aktuella behov som finns.

Personalens bemötande

Personalens bemötande har granskats utifrån aspekten hur skolan arbetar med att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling. Det har även belysts hur skolan arbetar för att motverka alla former av kränkning mellan såväl elever som elever - vuxna. En viktig aspekt är också om skolan kan erbjuda elever en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Granskningen visar att personalens förhållningssätt präglas av en hög ambition att bemöta eleverna på ett respektfullt sätt och skapa förutsättningar för dem att gå i en trygg skola som är inriktad på lärande, vilket överlag genomsyrar verksamheten. I flera intervjuer framkommer skolans tydliga ambition att se mångfald och olikheter som en tillgång i det kontinuerliga värdegrundsarbetet, vilket Skolinspektionen ser som en styrka. Skolinspektionen bedömer att Gefle Montessoriskola som helhet utgör en trygg miljö för elever och att skolan har ett medvetet och väl fungerande värdegrundsarbete.

Personalens kompetens inom området

Enligt skolans uppgifter har många lärare utbildning för de ämnen som de i huvudsak undervisar i. Det gäller dock inte alla lärare som undervisar elever med funktionsnedsättning, vilket är en fråga som skolan arbetar med. Skolinspektionen ser det som angeläget att Gefle Montessoriskola uppmärksammar vikten av att undervisande personal har den utbildning som krävs för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Personalen har god kunskap om aktuell funktionsnedsättning och hur den påverkar inlärningssituationen. Vidare finns en stor öppenhet och beredskap för att ta till vara extern kompetens vid behov.

Anpassningar i lärandemiljön grundade på individens behov

I granskningen framkommer att skolans anpassningar utgår ifrån en inkluderande grundsyn där det eftersträvas att alla elever ingår i klassens verksamhet. Anpassningar görs utifrån enskilda elevers behov, exempelvis genom att undervisningen differentieras med hjälp av varierade arbetssätt, metoder och läromedel. Skolan har även särskilda hjälpmedel som specialanpassade bord och stolar, datorer och för idrott och lek finns greppvänliga lätta bollar. Medvetna avvägningar görs beträffande tidsanvändningen under skoldagen som helhet då en elev har en funktionsnedsättning. Det gäller såväl fortlöpande strategiska val under lektionstid som att matcha tid för övergångar till andra lektioner, raster och förflyttning. Anpassningar under lektionstid kan exempelvis vara att lärare eller i de fall elever har en assistent, under en kort stund "läser för" eller "skriver åt" en elev med funktionsnedsättning för att eleven på så vis inte ska tappa tempo och fokus i arbetet. Elevassistenter har en praktisk, stödjande och sammanhållande funktion i samband med att uppgifter ska genomföras, vid lektionsöver-

gångar och raster m.m. I samarbetet mellan ansvariga lärare och elevassistent är det klargjort att lärarna alltid har det övergripande pedagogiska ansvaret för innehåll, mål och metod samt för uppföljningar av elevernas kunskapsutveckling. Skolinspektionen noterar under besöket att assistent och lärare har en kontinuerlig dialog i dessa frågor. Skolinspektionen bedömer att anpassningar i undervisningen överlag fungerar väl för elever med funktionsnedsättningar. I granskningen framkommer dock svagheter när det gäller att erbjuda lokaler som bidrar till optimal tillgänglighet och underlättar för elever med rörelsehinder att bli så självständiga som möjligt. Det gäller till exempel brist på fungerande dörröppnare, trappor som gör idrottssalen svårtillgänglig samt bristande rutiner när det gäller skottning av ramper. Skolinspektionen framhåller att dessa frågor är relaterade till skolans arbete med elevers faktiska möjligheter till delaktighet och till värdegrundsfrågor.

Granskningen visar att skolan har system för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Det särskilda stödet inriktas främst mot matematik, svenska och engelska, vilket även återspeglas i skolans åtgärdsprogram. Skolan har således ingen tydlig strategi för att ge stöd i andra ämnen, även om elever riskerar att inte nå målen i dem. Särskilt stöd ges i huvudsak inom klassens ram men även i form av undervisning hos specialläraren. Personligt stöd i form av elevassistent är också en del av det särskilda stödet. Stödet följs upp och utvärderas, framförallt inom respektive arbetslag. Undervisningen hos specialläraren utvärderas dock inte i någon nämnvärd utsträckning. Skolinspektionens granskning av åtgärdsprogram visar bland annat att särskilt stöd i form av elevassistent inte dokumenteras i åtgärdsprogram. Skolinspektionen bedömer att skolan måste säkerställa att särskilt stöd ges i alla ämnen där elever riskerar att inte nå målen.

Det är även värt att notera att skolan i sitt övergripande elevvårdsarbete inte alltid ser det som självklart att regelbundet följa upp skolsituationen som helhet för elever med funktionsnedsättning, när det exempelvis gäller utvärdering av anpassningar, särskilda stödinsatser och samverkan med externa aktörer. Det är anmärkningsvärt, inte minst med tanke på att det då kan vara aktuellt med många olika insatser som behöver följas upp för att tillse att de fungerar som planerat. Det finns således anledning för skolan att analysera sina system för att följa upp skolsituationen som helhet för elever med funktionsnedsättningar, inte minst för att skaffa sig beredskap för de utmaningar skolan står inför i takt med att kunskapsomfånget och kraven ökar högre upp i skolåren. Här har rektor som ytterst ansvarig en central roll.

Elevers deltagande i klassen/skolan

Granskningen visar att Gefle Montessoriskola genomsyras av en tydlig strävan att alla elever, oavsett funktionsnedsättning, ska ges goda möjligheter att delta i alla former av aktiviteter på det sätt som fungerar för dem. Utgångspunkten är därmed en inkluderande grundsyn. I Skolinspektionens verksamhetsbesök framkommer många exempel på att detta fungerar väl i praktiken, det kan gälla allt från anpassningen av enstaka arbetsuppgifter inom klassens ram till att friluftsdagar genomförs med hög ambition och på ett sätt som gör att även en elev med exempelvis rörelsehinder kan delta på sina

villkor. Den vilja som finns att hitta goda lösningar och vägar för att få detta att fungera väl är en stark framgångsfaktor för skolan.

Elevens delaktighet vid utformning av anpassningar

I Gefle Montessoriskola utgår de anpassningar som har gjorts från de individuella behov och förutsättningar som varje elev med funktionsnedsättning har. Det gäller anpassningen av undervisningen, val av läromedel och hjälpmedel osv. Personalen är många gånger lyhörd för elevers synpunkter på anpassningarna i det fortlöpande skolarbetet och vid utvecklingssamtal.

Granskningen visar att skolan i hög grad genomsyras av ett medvetet arbete när det gäller elevers möjligheter till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet. Det egna inflytandet och den egna planeringen uppges vara en av "hörnpelarna" i det skolan kallar det montessoriska arbetssättet. Skolinspektionens intervjuer och observationer i undervisningen bekräftar detta. Alla elever har exempelvis så kallade arbetsböcker som används som stöd för planering och personalen arbetar kontinuerligt med att stödja elever till ökad självständighet i såväl skolarbete som i den sociala gemenskapen under raster, vid måltider m.m. När det gäller elever med funktionsnedsättningar så uppvisar skolan en stor lyhördhet för berörda elevers delaktighet när det gäller anpassningar i undervisningen och för att stödja elevernas självständighet i skolsituationen som helhet. Den samlade bedömningen är att detta är en styrka i skolans verksamhet.

Helhetsbedömning

Skolinspektionen bedömer att Gefle Montessoriskola har goda förutsättningar att erbjuda en likvärdig utbildning av hög kvalitet för alla elever, utifrån en inkluderande grundsyn som genomsyrar hela verksamheten. Skolan erbjuder elever med funktionsnedsättning en skolsituation som ger goda förutsättningar för utveckling och lärande. Det finns en hög ambitionsnivå i arbetet med att göra alla elever delaktiga i sitt eget lärande och i skolverksamheten i stort, vilket också får genomslag i praktiken.

Personalen har en god kunskap om elevers funktionsnedsättning och hur den påverkar inläringen. Lärarna anpassar undervisningen utifrån elevernas individuella behov och förutsättningar genom varierade arbetssätt, tekniska hjälpmedel och anpassade uppgifter m.m. Skolan har som stöd i detta arbete ett väl fungerande samarbete med kommunens Elevstöd samt Landstingets habiliteringsverksamhet och vid behov Specialpedagogiska skolmyndigheten. I granskningen framkommer dock svagheter när det gäller att erbjuda lokaler som bidrar till optimal tillgänglighet och som underlättar för elever med rörelsehinder att bli så självständiga som möjligt.

Kvalitetsgranskningen visar att särskilt stöd inte erbjuds i alla ämnen utan främst i svenska, engelska och matematik, vilket även avspeglas i åtgärdsprogrammen. Det är således angeläget att skolan har system som säkerställer att särskilt stöd ges i alla ämnen. I skolans övergripande elevvårdsarbete är det inte en självklarhet att regelbundet följa upp skolsituationen som helhet för elever med funktionsnedsättning, när det exempelvis gäller utvärdering av anpassningar, särskilda stödinsatser och samverkan med externa aktörer. Mot bakgrund av detta bedömer Skolinspektionen att det finns

anledning att Gefle Montessoriskola i sitt kvalitetsarbete utvecklar system för att följa upp och utvärdera de insatser som görs för elever med funktionsnedsättningar, i syfte att säkerställa att de ges likvärdiga förutsättningar i utbildningen.

Skolinspektionen bedömer att följande områden kräver åtgärder:

- Huvudmannen bör tillse att Gefle Montessoriskola i sitt övergripande kvalitetsarbete utvecklar system för att följa upp och utvärdera resultat av de insatser som görs för elever med funktionsnedsättningar.
- Huvudmannen bör tillse att åtgärdsprogrammets kvalitet förbättras.
- Huvudmannen bör tillse att Gefle Montessoriskola erbjuder särskilt stöd i alla ämnen till elever i behov av detta.
- Huvudmannen bör tillse att Gefle Montessoriskola använder lokaler som bidrar till optimal tillgänglighet och som gör det möjligt för elever med rörelsehinder att bli så självständiga som möjligt.
- Huvudmannen bör tillse att Gefle Montessoriskola eftersträvar att den undervisande personalen har den utbildning som krävs för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Uppföljning

Skolinspektionen följer upp dessa åtgärder inom sex månader från beslutsdatum. **Senast inom sex månader från dagen för beslutet, det vill säga senast den 29 mars 2010 ska huvudmannen redovisa till Skolinspektionen, avdelningen i Stockholm vilka åtgärder som vidtagits.**

På Skolinspektionens vägnar

Anette Nybom
Avdelningschef

Åsa Rehnberg
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsråden Anna Löfström, Veronica Bonivart Säfström och Jonas Hedström deltagit.